

BOEKENRUBRIEK

Joris Geldhof (red.),

Dienstmaagd of vriendin? Een dialoog tussen filosofie en theologie

Leuven/Voorburg: Acco, 2005.

In deze bundeling van stuk voor stuk boeiende opstellen staat de relatie tussen filosofie en theologie centraal. Ieder essay vertrekt vanuit een actuele theologische vraagstelling, die eventueel wortelt in een maatschappelijke vaststelling. In het kader van die vraag worden creatief elementen uit het denken van verschillende twintigste eeuwse filosofen behandeld, toegepast, verwerkt en geïntegreerd. Thema's die

aan bod komen zijn ondermeer de religiositeit van popmuziek, de relatie tussen geloof en politiek, de feministische theologie, verhouding tussen new age en het christendom en de multireligieuze samenleving. De lezer krijgt inzicht in het denken en de opvattingen van Adorno, Arendt, Derrida, Heidegger, Levinas, Ricoeur en vele anderen, én in de hedendaagse verhouding tussen theologen en filosofen. Want staat filosofie nog steeds ten dienste van de theologie, met haar inzichten en argumentatiestructuren waaruit de theologie altijd onbepert heeft kunnen putten? Of zijn beide disciplines uitgegroeid tot gelijkwaardige gesprekspartners? Gaat het in de relatie tussen wijsbegeerte en godgeleerdheid fundamenteel om een dienstbaarheidsrelatie dan wel om een vriendschapsband? Hoe is de hedendaagse filosofie aan het werk in de hedendaagse theo-

logie? En welke kansen, gevaren, mogelijkheden en beperkingen liggen in de uitwisseling tussen beide besloten?

Dienstmaagd of vriendin? is in een vlot leesbare taal geschreven voor al wie zich interesseert in het brede terrein van levensbeschouwing, zingeving, religie en de theologische en filosofische reflecties daaromtrent.

De dertien auteurs hebben allen een alumni-band met de K.U.Leuven. Ze hebben er godsdienstwetenschappen, theologie en/of wijsbegeerte gestudeerd. Stuk voor stuk zijn ze in hun onderzoek en werk vertrouwd met de thema's en de auteurs die ze behandelen. De meesten onder hen zijn trouwens nog steeds verbonden aan de Faculteit Godgeleerdheid als aspirant van het F.W.O. of als wetenschappelijk medewerker. Op die manier biedt het boek tevens een staal-kaart van wat onder jonge onderzoekers aan de Faculteit leeft.

De volgende onderwerpen komen aan bod:

Adorno, rock en Ratzinger (Johan Ardui)

Agamben en Paulus' brieven (Job De Meyere)

Arendt en de schepping van de mens (Ilse Geerinck)

Benjamin en de politieke theologie (Yves De Maeseneer)

Butler, gender en subversie (Lea Verstricht)

Derrida, deconstructie en de negatieve theologie (Christophe Brabant)

Heidegger, de dood en tijdelijkheid (Pieter De Witte)

Hick en de theologie van de religies (Frederik Glorieux)

Jaspers, Jezus en Christus (Joris Geldhof)

Levinas, ethiek en heiligheid (Joeri Schrijvers)

Marion, sacramenten en liturgie (Jean Vanheessen)

Ricoeur, identiteit en de interreligieuze dialoog (Marianne Moyaert)

Zizek, new age en het monotheïsme (Frederiek Depoortere)

Axel Liégeois, Karlijn Demasure en Koen De Fruyt (red.),

Geestkracht. Pastoraat en geestelijke gezondheidszorg

Antwerpen: Halewijn, 2004, 280 p., €15,50.

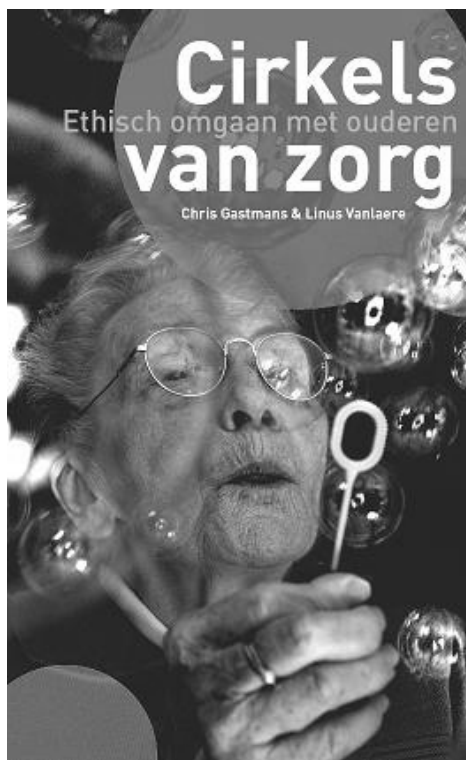
Dit boek gaat over pastoraat en geestelijke gezondheidszorg. De goede verstandhouding tussen die beide invalshoeken was de voorbije decennia niet altijd even evident. Pastores en therapeuten betwisten elkaar daarbij soms de zorg voor het 'geestelijke'. De verabsolutering van de eigen benadering stond een constructief gesprek vaak in de weg.

In de zorgpraktijk is de jongste jaren evenwel een nieuw inzicht gegroeid en is men van beide zijden 'over het muurtje gaan kijken'. In het pastorale werk in scholen, parochies en verenigingsleven gaat men vanuit de confrontatie met mensen met psychische problemen steeds vaker kijken wat men van geestelijke gezondheidswerkers kan leren. Omgekeerd krijgt men ook in de geestelijke gezondheidszorg meer dan vroeger oog voor de existentiële problemen van de cliënten en voor de heilzame invloed van spiritualiteit en religie.

Dit boek vindt zijn oorsprong in een reeks vormingsinitiatieven van de Faculteit Godgeleerdheid (K.U.Leuven) in 2003-2004. Een jaar lang werden de raakvlakken van pastoraat en geestelijke gezondheidszorg multidisciplinair onderzocht. Het eerste deel bevat een visie op pastoraat in de geestelijke gezondheidszorg en reflecties vanuit psychotherapie en praktische theologie. Een tweede deel heeft het vanuit verschillende invalshoeken over de groeiende

aandacht voor narrativiteit in het pastoraat. In een derde deel wordt ingegaan op de vraag hoe we gezonde van pathologische religieuze beleving kunnen onderscheiden en hoe we met beide kunnen omgaan. Een vierde deel bundelt een aantal inspirerende reflecties van pastores over specifieke praktijkervaringen in rouwbegeleiding en groepswerking.

In de Vlaamse context is dit het eerste boek dat de relatie tussen pastoraat en geestelijke gezondheidszorg extensief behandelt. Bovendien is het een vrucht van jarenlange concrete praxis en reflectie op die praxis.

Chris Gastmans en
Linus Vanlaere

***Cirkels van zorg:
Ethisch omgaan met
ouderen***

Leuven/Baarn: Davidsfonds/
Ten Have, 2005.

De vergrijzing in Vlaanderen en Nederland verloopt in een steeds sneller tempo en gaat gepaard met een toenemende behoefte aan zorg. Mensen die op één of andere manier bij de ouderenzorg betrokken zijn – als hulpverlener, vrijwilliger, beleidsverantwoordelijke, familie – of de oudere persoon zelf, stellen zich onvermijdelijk vragen bij bepaalde aspecten van deze zorg. Vaak worden ze geconfronteerd met situaties waarin

ze voor moeilijke keuzes staan. Hoe kan je de menswaardigheid van de oudere persoon zo veel mogelijk respecteren bij het nemen van beslissingen inzake kunstmatige voedsel- en vochttoediening, of bij de afbouw van medische behandelingen of de toepassing van euthanasie? Niet alleen beslissingen die te maken hebben met leven en dood roepen echter vragen op, maar ook heel da-

gelijke zaken. Moet je iemand verplichten om te eten? Wat met een persoon die zich zelf nog kan wassen, maar dat niet meer wil? Is het verantwoord om een persoon met dementie in een stoel met voorzettafel te zetten om te vermijden dat hij rondwaalt? Hoe reageer je op een oudere die een eind wil maken aan zijn leven?

Ethisch verantwoorde zorg is niet vanzelfsprekend. De context van de ouderenzorg wordt vandaag gekenmerkt door enerzijds een grote druk tot meer efficiënte en flexibele organisatiestructuren en anderzijds door een pluriformiteit van waarden. Vaak mondt dit uit in grote onduidelijkheid over wat we moeten doen om het goed te doen. Mensen die in de praktijk van ouderenzorg staan, geven te kennen behoefte te hebben aan concrete ondersteuning bij het uitstippelen van een ethisch beleid. Ze vragen 'kapstokken' die kunnen helpen om ethische vragen en antwoorden te structureren. Ze willen een richtsnoer om telkens weer 'het juiste midden' te vinden.

Met het boek *Cirkels van zorg* wordt gepoogd om aan deze nood tegemoet te komen. Met uitzondering van het eerste hoofdstuk, waarin de auteurs hun zorgvisie iets meer 'filosofisch' duiden, wordt in de overige zeven hoofdstukken een waaijer van thema's behandeld die het geriatrische zorgproces omvatten: hygiënische zorg, omgaan met vrijheidsbeperkende maatregelen, maaltijdzorg, niet starten met of staken van kunstmatige vocht- en voedseltoediening, afbouw van medische behandelingen, euthanasie en zelfdoding. Telkens wordt dicht bij de praktijk gebleven. Daarmee biedt het boek echter geen pasklare antwoorden. Wel wordt er rond elk thema nuttige informatie gegeven die onmisbaar is bij de ethische bezinning en wordt er aangegeven welke waarden en normen in het geding zijn. Zo wordt een kader geboden waarbinnen de ethische afweging gestalte kan krijgen. Bovendien geven de auteurs praktische wenken mee met betrekking tot de manier waarop de zorgverlening telkens kan zoeken naar het meest menselijk mogelijke.

Vooraf het stellen van de juiste vragen is fundamenteel in de ethiek. Dit boek wil hierbij helpen; het stimuleert het nadenken over zorgpraktijken en prikkelt mensen om een kritische en creatieve zoektocht te ondernemen naar wat voor ouderen de meest menswaardige zorg is. Met dit boek moeten mensen in de praktijk zelf aan de slag kunnen. Het is bedoeld voor allen die deze uitdaging willen aangaan en dus voor een ruim publiek. Zeker hulpverleners in de ouderenzorg zullen in dit boek inspiratie vinden. Ook ouderen zelf en hun familie vinden hier een aantal zaken in die helpen om mee te zoeken naar goede zorg.